

Arcképvázlat egy sikeremberről

– Pick Róbert gazda

Dr. Pick Róbert 1941. január 21-én született Budapesten. 1971-ben végzte a Zrínyi Miklós Katonai Akadémiát, majd az ELTE alkalmazott matematikai szakát. 1990-ben a hadtudományok doktora. 1972-től 1989-ig rádiófelderítő tiszt, 1990–1995-ig a köztársasági elnök Katonai Irodájának vezetője, címzetes államtitkár. 1995. szeptemberében állami tisztségéről lemond, 1996. márciusban – tábornoki rangban – nyugállományba vonul. Jelenlegi foglalkozása: gazda.

M&M *Lenyűgöző volt, ahogy lendületesen megjelent az irodájában, a Parlamentben, a megbeszélte időpontnál jóval később, rádiótelefonján tárgyalva és jogi képviselőjét várva, nehogy az interjúban olyan hangozzék el, ami hátrányos lenne az Ön számára. Ez a stílus annyira szokatlan, hogy érdemes rá odafigyelni. Mire a legbüszkébb az életében?*

Arra, hogy mindig azt csináltam, amihez kedvem volt, azzal foglalkoztam, ami igazán érdekelt.

M&M *Mi minden volt az, amihez kedve volt?*

Egy gyermekkori élmény azt eredményezte, hogy szeretem a manuális munkát. Ötödik elemista koromban jelentkeztem egy szakkörre, és ott volt egy tanár – Nagynak hívták –, aki sokat foglalkozott velünk. Sokat jelentett nekem, hogy sikerült megcsinálni valamit – gumimotor hajtotta és cérnaspulniból volt –, ami működött. Ez folytatódott azzal, hogy rádiókat fabrikáltam.

Mindig fabrikáltam valamint, és mellette sportoltam, általában nem rossz eredménnyel. Versenyszerűen sakkoztam, utána keményebb sportok következtek: az ökölvívástól a kenuig, a bűvárkodásig.

M&M *Mindez családi indíttatású volt?*

Nem igazán. Én a pesti Chicagóban laktam. Persze szerettem ott lakni. Tele volt élettel.

M&M *Hogyan lett katona?*

Már gyermekkoromban el akartam menni a Rákóczi Ferenc katonai szakközépiskolába, de apám nem engedett. A középiskolában rossz tanuló voltam, sőt nagyon rossz tanuló, de utána is megmaradt bennem az, hogy katona akarok lenni. Nem mintha az emberölés lett volna a hobbim, hanem – valószínűleg az akkori propaganda hatására – a kollektivitás iránti fogékonyság vezetett a katonai pályára. Végül 1966-ban mentem katonának az akkor egyesített tiszti iskolába. Itt kiválasztottak rádiófelderítő tisztnek.

Az oktatásunkat Jámbor Gyula alvezető – aki Oxfordban végzett angol-német szakos tanárként – vezette. Neki nagyon sokat köszönhetek. Szívügye volt, hogy belőlünk szakembert faragjon, alapvető nevelési eszméje az volt, hogy hivatástudatot ébresszen bennünk. Ez sikerült is neki. Akinél nem, az leszerelt.

Én, aki világeletemben rossz tanuló voltam, rá lettem kényszerítve, hogy kitűnő eredménnyel végezzem el a tiszti főiskolát. Amikor meg tudták értetni velem a látszólagos ellenállást, megtanultam azt is, hogyan kell tanulni. Azután már minden ment.

M&M *Ez a látszólagos ellenállás politikailag megjelent az Ön életében? Mondjuk 1956-ban?*

Erről nem akarok beszélni, úgyszólván mostanában túl nagy divat beszélni róla. Leginkább azoknak, akik nem is voltak ott.

M&M *Akkor az élményei hogyan kapcsolódnak a politikai életéhez?*

Az akadémia elvégzésétől kezdve rádiófelderítőként dolgoztam. A rádiófelderítés a hadászati felderítésnek az a neve, amelyik nagyon hatékony, globálisan figyel mindent és észleli, hogy mi történik a világban. Az észlelésnek kétféle módja van, a közvetlen és a közvetett. Észleljük, amit közvetlenül hallunk az adásban, és észleljük, hogy mikor, honnan van adás, mi a változás, amely tényből ki lehet következtetni a változásokat, ebből pedig az aktuális politikai helyzetet.

Nálunk minden időben teljesen nyitottan lehetett beszélni a szakmán belül a világ aktuális állásáról, tehát pontosan tudtuk, hogy mi történik és ezt a helyén értékeltük. Nekünk nem kellett befesteni lilára az eget, mert a pártvezetés nem is ezt várta. Mi azt elemeztük, amit tapasztaltunk. Az volt a dolgunk, hogy az adatok alapján következtessünk, mi történik a világban, milyenek az erőviszonyok, mik azok a politikai célok, amiket az egyes országok el akarnak érni. A nagy NATO gyakorlatok rádióészlelési adataiból pl. kikövetkeztettük, hogy a gyakorlat során mi a hadászati elképzelés, ebből kitűnt, ki a védő, ki a támadó, ki mire készül stb.

Úgy gondolom, hogy ennek a korszaknak igazán az volt – számomra – az eredménye, hogy én 1964. óta politikai érdektől mentesen ítéltettem meg a világban zajló folyamatokat. Tehát amikor idejöttem 1990-ben, már volt abban gyakorlatom, hogy a mindennapi munkában tárgyilagosan ítélttem meg a világban zajló folyamatokat. Ez nagyon nagy előny.

M&M *Tehát az akkori gondolkodása nem volt azonos a pártállami hadsereg hivatalos álláspontjával.*

Én amióta az eszemet tudom, és politikával foglalkozom – kb. 1972. óta –, mindig ugyanazt mondom. Hogy közben a világ hogyan forog, és mikor vagyok a jobb, vagy a bal oldalon... A lényeg az, hogy 1972-ben kialakult bennem egy elképzelés, miszerint szeretnék szabad lenni, és szeretném ezt a szabadságot a rendelkezésemre álló eszközökkel magamnak – és másoknak is – biztosítani. És azóta is erre törekszem. Mai fogalmakkal élve: mindig szociálliberális gondolkodású voltam. Sajnáltam azt, akinek nincs ilyen adottsága, és úgy gondoltam, hogy az élet lehetne igazságosabb is, és mindig úgy gondoltam, hogy az embereket hagyják békén, hogy maguk dönthessenek az életükről. Az egyenlő esélyt kell megteremteni számukra, a többi már múljon az egyén tehetségén.

M&M *A hadseregben mi volt karrierje csúcsa?*

Igazi karriernek azt éreztem, hogy katonaként is szabadon gondolkodhattam, tanulhattam, és a katonai szolgálatom alatt egyetemi doktor, majd akadémiai doktor lehettem, matematikai kutatásokat folytathattam. Egyébként a ranglétrán – ugyan nem mindig – a megfelelő várakozási időkkel haladtam előre, és vezérőrnagyként mentem nyugdíjba.

M&M *Hogyan lett matematikus?*

Matematikus úgy lettem, hogy a rádiófelderítés során kezdtem olyan problémákkal találkozni, amelyek a saját szakmámban ismert módszerekkel nem voltak megoldhatók. Ezért kerestem olyan módszereket, amelyekkel a kérdéseimre választ adhatok. Kiderült, hogy egy olyan sajtószerű matematikai gondolkodásmódra és olyan tételekre van szükség, amelyeket meg kell ismer-nem. Ezért elvégeztem az egyetemet. Itt is nagyon nagy szerencsém volt, talán utolsó éves lehettem, amikor elkezdhettem Tuszányi Gábor matematikussal dolgozni. Ő azt mondta, hogy ha matematikus akarok lenni, akkor az egyetem elvég-

zése után még legalább négy évet kell dolgoznom. Tuszányival orvosi problémák matematikai megoldásán is dolgoztunk, 1980-tól az Onkológiai Intézetben, majd a Honvéd Kórház égési osztályán. Ennek hatására már a munkámban jelentkező problémákat úgy tudtam megoldani, hogy olyan önálló matematikai tételeket csináltam, amik nem voltak meg a világban. Közben kandidátus lettem, majd a hadtudományok doktora.

M&M *Eljutottunk 1990-ig. Hogyan fedezték fel egymást a rendszerváltással?*

Nem fedezték fel egymást. A rendszerváltoztatók között voltam.

M&M *Ez valóban nagy különbség. De hogyan került el addigi szolgálati helyéről a köztársasági elnök mellé?*

Körülbelül 1989-ben nagyon komolyan gondoltam arra, hogy rendszerváltás esetén a politikai stabilitás fontos eleme a hadsereg stabilitása. Azt hiszem, 1990. januárjában írtam az első ezzel kapcsolatos olyan tanulmányt, amit átadtam a Szabad Demokraták Szövetségének. Részt vettem az 1990-es választások előkészítő munkáiban, Szentiványi Istvánnal, Szabó Miklóssal a honvédelmi-nemzetbiztonsági program kidolgozásában. A régi helyemről is egy – a Beszélőben megjelent – cikkem miatt kellett eljőnnöm. Amikor a Szabad Demokraták képviselői az első szabadon választott parlamentben felvetették a Varsói Szerződésből való kilépés szükségességét, ez először elutasításra talált az Antall-kormány, sőt a szakértők részéről is. A televízióban egy Deák Péter nevű ezredes Haraszi Miklósnak és Vársárhelyi Miklósnak elmagyarázta, hogy a szabad demokrata javaslat szakmailag nem védhető, és ezt nyilatkozataival alátámasztotta az akkori katonai vezetés – többek között Borsics altábornagy, a vezérkar főnöke – is.

Erre írtam meg a Védőőrizetben című cikket, amelyben szakmailag alátámasztottam, és érvekkel iga-

zoltam a Szabad Demokraták elképzelését. Erre elkezdtek keresni, hogy ki az, aki ilyen képtelenségeket ír. Amikor megtaláltak, a Magyar Honvédség akkori 2. csoportfőnöke – nyilván felsőbb biztatásra – nagyon komoly retorziókat helyezett kilátásba. Ez nem lett volna baj, de akkor már jött a következő cikkem – Körkörös védtelenség címmel – és nem szerettem volna, ha az ott ér.

M&M *Ezért jött el. De hogyan került ide, az új szolgálati helyére?*

A Történelmi Igazságtétele Bizottságnak volt egy elképzelése arról, hogy az Elnöknek – ahhoz, hogy mint a fegyveres erők főparancsnoka, teljesíteni tudja alkotmányos kötelezettségét – szüksége lesz egy katonai irodára és engem kértek meg, hogy ezt vezessem.

M&M *Hogyan figyelt fel Önre a TIB?*

Az Új Márciusi Front – amelynek alapító tagja voltam – rendezett 1990. januárjában egy katonapolitikai vitát, ahol – az akkori hivatalos állásponhoz képest – elég sajtószerű álláspontot képviseltem. A konferencián részt vett a TIB katonai szekciója, és egyetértett a nézetekkel.

M&M *Mégiscsak érdekes – „második típusú” – találkozás ez: Göncz Ár-*

pád, a pártoktól független – de szívében mindvégig szabad demokrata – elnök és Ön között.

Nem olyan érdekes ez. Göncz Árpád alapító tagja volt a TIB-nek is, én tagja voltam és vagyok a Szabad Demokraták Szövetségének. És sok mindenben ugyanúgy gondolkodunk.

M&M *Az Elnök mellett mi volt a dolga?*

A fegyveres erőkért felelős államtitkár voltam, az Elnök Katonai Irodájának vezetője.

M&M *Miért hagyta abba?*

Ebben több megfontolás vezetett. Eredetileg is csak az első ciklusra vállaltam ezt a feladatot. Mivel a politikában a stabilitás problémája érdekel, és az elnöki ciklus végére kialakultak és megszilárdultak azok a jogintézmények, amelyek a demokratikus jogállamban a stabilitáshoz szükséges, így az elnöki politizálás is változik. A stabilitáshoz pedig a gazdasági rendszerváltás következetes végrehajtása kell, ebben pedig komoly szerepet fog kapni az agrárium. A következő küzdelmek színtere itt lesz, én pedig ott akarok lenni, ahol ez a küzdelem folyik.

M&M *Most úgy ismerik, mint agrárszakembert. Hogy került a képbe a növénytermesztés és az állattenyésztés?*

1993-ban bonzait gyűjtöttem. Egy boltban láttam egy gyönyörűt – de nem volt szívem érte 27 ezer forintot adni. Utána napokig gyötöröttem... akkor megfogadtam, hogyha legközelebb meglátok valamit, ami megtetszik, azt megveszem. 1993 őszén a PRIVINFO egyik számában láttam: hirdetik a Monori Állami Gazdaság privatizációja keretében a pándi majort, és megpályáztam. Így kezdődött. Persze voltak ennek a lépésnek üzleti megfontolásai is. A kérdés ugye az, hogy ha valakinek pénze van – és nekem volt, mert örökölttem egy lakást, amit eladtam – és

azt valahova be akarja fektetni, olyan területet találjon, ahol a termelőeszközök megfelelnek a nemzetközi standardnak, ahol a végtérmekek biztos piaca van. Ez a terület – véleményem szerint – a mezőgazdaság. A termelőeszköz – a föld – megfelel a követelményeknek, az éghajlat kiváló, a piac – a nemzetközi és a hazai árutőzsde formájában – biztos. A befektetésekor persze gondolni kell arra is, hogy az ember milyen mértékben kíván foglalkozni a dologgal. ott akar-e lenni, csinálni akarja vagy csak úgy irányítani kívülről, és ha elkezd dolgozni, akkor megfelelő forgóeszköz álljon a rendelkezésére a működtetéséhez.

Akkoriban taktikáztak a vásárlók, első, második kiírásakor nem pályáztak, mert akkor ment lefelé a kikiáltási ár. Én úgy gondoltam, hogyha pályázom, akkor nem marhászkodom, hanem többet ígerek a kikiáltási árnál. Megnyertem a pályázatot, és teljesen kétségbe voltam esve, ott álltam egy pándi majossal és megfelelő mennyiségű földdel, és fogalmam sem volt, hogyan tovább.

A pándi major egy lerobbant állapotú major volt, lerobbant gépparkkal. Az volt a kihívás, hogy a saját viszonylatomban meg tudjam teremteni a termelőeszközök és a piac között azt a harmóniát, aminek eredményeként a termékeim előállítási költsége nem magasabb a tőzsdei árnál.

Az első év nagyon nehéz volt, mert nagyon kevés földterület került átadásra, nyilván azok arattak, akik vetettek. Tulajdonképpen azal indítottam a dolgot, hogy elkezdtem rendbetenni a gépeket, a majort. Úgy gondoltam, hogyha rendezett viszonyokat teremtek, utána követelményeket is állíthatok. Korán rájöttem a privatizálásnak nagy hibája volt, hogy szétszakították a struktúrát, a növénytermesztést, az állattenyésztést, a feldolgozást. Rájöttem: hogyha nem lépek, akkor három év múlva ki-dobhatom a gépeket, annyit a növénytermesztésből soha nem lehet keresni, hogy új beruházásokat tudjak eszközölni, következésképpen ki kell alakítanom azt a gazda-

ságot, amelyben a növénytermesztésre épül az állattenyésztés és így tovább. Olyan gazdaságot kell csinálni, amely teljesen önellátó, ahová kívülről csak a műtrágya jön be, vagy még az sem.

Újra adódott egy lehetőség, 1994 őszén – már nem a privatizáció körében – mindenáron el akartak nekem adni egy sertéslelepet. Valószínű azt gondolták, hogy ha egy városi ember elmegy növénytermesztetni, akkor van annyira balek, hogy az akkori húsárak mellett el lehet neki adni egy hizlaldát. Igazuk volt.

M&M *Hányan dolgoztak a majorban, amikor megvásárolta?*

Három dolgozót kellett átvennem. És sokat segített az egyetemista fiam.

M&M *És hányan dolgoznak önnél most?*

Hatvanan.

M&M *Milyen szempont szerint választja ki a munkatársait?*

Olyan emberekkel szeretek dolgozni, akik igényesek a munkájukra.

M&M *Elveszett-e a matematika, illetve a politika a gazda számára?*

Nem. A gazdaság egy matematikai modell szerint működik. A modell alapállítása, hogy nekem van egy állattartó-képességem. Ez az állattartó-képesség azt jelenti, hogy adott egy földterület, amin az általam folytatott növénytermesztéssel egyenértékű árbevétel fedezi a takarmányozási költséget, és a következő évi termelést. E modell szerint igyekszem dolgozni. Akkor tudok az állattenyésztésben előrelépni, ha nő az állattartó-képességem, azaz magasabb hozamokat érek el a földön.

A gyakorlatban szerzett tapasztalataimat hasznosítom a politikában. Kezdeményezéseimre, több politikustársammal együtt, megalakítottuk az SZDSZ agrártagoza-

tát, szándékunkban áll egy, a mezőgazdasággal foglalkozó országos klubhálózat kiépítése.

Elnöke vagyok a Belpolitikai Kutatások Központja Alapítványnak, ahol társadalomtudományi kutatásokat végzünk és támogatunk, ez lehetőséget ad nekem arra, hogy a rádiófelderítésben alkalmazott matematikai tételeket átdolgozzam és

a társadalomtudomány, a politika terén is alkalmazhatóvá tegyem.

M&M Mik a tervei?

Szeretnék kialakítani egy franchise-rendszert, amiben kötött a hús minősége és az ára. Sokat szeretnék olcsón eladni. És indulni szeretnék a következő képviselő-választáson.

M&M

Ez lesz a hetedik élete?

Nekem csak egy életem van. De a továbbiakban is azzal szeretnék foglalkozni, ami érdekel. Nekem az okoz örömet, ha egy kérdésre megtalálom a választ. Szerencsére még sok kérdésem van.

ERŐSS LÁSZLÓ

SZABÓ MÁRTON

Változások a hazai élelmiszer-kereskedelemben

A hazai élelmiszer-kereskedelem a kilencvenes években mélyreható változásokon ment keresztül a következő főbb tényezők hatására:

- a korábbi állami kereskedelmi vállalatok privatizációja;
- tőkeerős külföldi kereskedelmi láncok megjelenése;
- nagyszámú magánvállalkozás indulása;
- az import részleges liberalizációja.

Mindezek komoly hatással vannak a mezőgazdasági és élelmiszeripari marketingre.

Változások – sok tételben

A disztribúciós rendszer átalakulásában a következő fejleményeket tartjuk a legfontosabbaknak:

Az élelmiszer-kereskedelmi cégek – az élelmiszer-gyártókhöz hasonlóan – differenciálódnak: a fő differenciáló tényező a tőkeerő, amit nagymértékben meghatároz a külföldi tőke bevonásának mértéke.

A korábbi mesterséges szétválasztás nagyrészt megszűnt és az élelmiszerek forgalmazásával foglalkozó legtöbb cég tevékenységében – ahogyan a fejlett országokban is – szervesen összekapcsolódik a nagy- és kiskereskedelmi tevékenység. Ezen belül a vállalati adottságoknak és stratégiáknak megfelelően a súlypontok természetesen különbözhetnek. A korábbi nagykereskedelmi vállalatok a kiskereskedelmi forgalmazás irányába, azaz „előre” integrálódnak (Alfa, Du-

na Füzéért), míg a hagyományosan csak kiskereskedelemmel foglalkozó cégek „hátrafelé”, a nagykereskedelmi tevékenységbe. (Julius Meinl, Spar, CBA, áfé-szek).

Új üzlet- és vállalat típusok honosodtak meg:

- Diszkontüzletek

1994–95-ben az élelmiszerek kiskereskedelmi forgalmának 6-10 százaléka esett ezekre a boltokra. Versenyképességüket mindenekelőtt az alacsony árszintnek köszönhetik, azt pedig a szerényebb vásárlási körülményeknek és a bolti szolgáltatások alacsonyabb szintjének (hűtés, kiszolgálás). Mindezek és a forgalmazott termékek sajátosságai miatt a diszkontüzletek üzemeltetése a kereskedőktől viszonylag kevés munkát igényel. A legszükségesebb cikkekre korlátozódó választék és a gyors forgási sebesség miatt nagy tételeket rendelnek a szállítóktól és beszerzési áraikban érvényesíteni tudják az ebből adódó előnyöket. Néhány alapvető cikk (cukor, olaj, liszt) alacsony áraival igyekeznek széles vevőkört vonzani.

• Független kereskedelmi vállalkozások beszerzési egyesülései

(Áfé-szek, CBA, illetve nagykereskedelmi cég által kis boltok számára szervezett áruellátó háttér – Alfa).

- Franchise

Előnyei: a franchise-adó számára forgalomnövelő hatású – ez a beszerzési pozíció javítása érdekében fontos – mégpedig tőkekímélő módon: a franchise-partner biztonságot, know-howt kap. Bevezetését az élelmiszer-kereskedelmi cégek Magyarországon in-